

VI Międzynarodowa Interdyscyplinarna Konferencja Naukowa pt. „Od Unii Lubelskiej do Unii Europejskiej i ... (aspekty historyczne, społeczno-polityczne, prawne i kulturowe)”

W dniach 25–27 kwietnia 2019 r. odbyła się w Wilnie zorganizowana przez Stowarzyszenie Naukowców Polaków Litwy (SNPL) VI Międzynarodowa Interdyscyplinarna Konferencja Naukowa pt. „Od Unii Lubelskiej do Unii Europejskiej i ... (aspekty historyczne, społeczno-polityczne, prawne i kulturowe)”. Mottem konferencji były słowa Adama Mickiewicza z wiersza „Do Joachima Lelewela”:

*A tak, gdzie się obrócisz, z każdej wydasz stopy,
Żeś znad Niemna, żeś Polak, mieszkaniec Europy.*

Podstawowym celem VI Międzynarodowej Interdyscyplinarnej Konferencji Naukowej pt. „Od Unii Lubelskiej do Unii Europejskiej i ... (aspekty historyczne, społeczno-polityczne, prawne i kulturowe)” była analiza przesłanek zawarcia Unii Lubelskiej i jej wpływu nie tylko na rozwój Rzeczypospolitej Obojga Narodów, ale też na współczesne stosunki geopolityczne w Europie. Podjęto próbę odpowiedzi na szereg pytań dotyczących następujących kwestii:

- Jakie nauki możemy wyciągnąć z doświadczeń Unii Lubelskiej i co z tych pozytywnych doświadczeń możemy wnieść do Unii Europejskiej?
- Czy obecnie mamy wspólne tradycyjne wartości i przewodnią ideę europejskiej solidarności?
- Czy dążymy do utworzenia Stanów Zjednoczonych Europy, czy pragniemy zachować związek silnych państw narodowych?
- Przesłanki zawarcia Unii Lubelskiej: ich ocena z pozycji polskich, litewskich i innych naukowców oraz polityków na początku wieku XX i XXI, a prawda historyczna;
- Procesy integracyjne i dezintegracyjne w Rzeczypospolitej Obojga Narodów po zawarciu Unii Lubelskiej;
- Gry sił i interesów we współczesnej polityce europejskiej – „jądro” i peryferie?

- Projekt „Unia Europejska” – współczesne wyzwania i zagrożenia;
- Miejsce tradycyjnych mniejszości narodowych i etnicznych oraz nowych wspólnot narodowych i religijnych we współczesnej rzeczywistości społeczno-politycznej i prawnej krajów UE.

Komitet organizacyjny konferencji podziękował za wsparcie ze strony Ambasady Rzeczypospolitej Polskiej na Litwie (ambasador RP Urszula Doroszevska, zastępca ambasadora RP Grzegorz Poznański i kierownik Wydziału Konsularnego Ambasady RP Marcin Zieniewicz) oraz Departamentu ds. Mniejszości Narodowych przy Rządzie Republiki Litewskiej (dyrektor Departamentu dr Vida Montvydaitė). Uroczystość otwarcia konferencji i pierwszą sesję plenarną przeprowadzono w budynku Ambasady RP w Wilnie. Na uroczystości obecni byli nie tylko uczestnicy, ale i goście konferencji, przedstawiciele instytucji państwowych oraz organów władzy Polski i Litwy, co było powiązane także z obchodami 30-lecia istnienia SNPL. Wśród gości honorowych konferencji byli: wicekanclerz Rządu Republiki Litewskiej Deividas Matulionis, poseł na Sejm RP Wojciech Zubowski, senator RP Konstanty Radziwiłł, starosta klubu parlamentarnego (frakcji sejmowej) Akcji Wyborczej Polaków na Litwie – Związku Chrześcijańskich Rodzin (AWPL-ZChR) Rita Tamašunienė, posłowie na Sejm RL z ramienia AWPL-ZChR Czesław Olszewski i Jarosław Narkiewicz, dyrektor Departamentu ds. Mniejszości Narodowych przy Radzie Ministrów Republiki Litewskiej dr Vida Montvydaitė, wiceprezes Zarządu Fundacji „Pomoc Polakom na Wschodzie” Rafał Dzieciołowski, ambasador dr Halina Kobeckaitė, rektor Uniwersytetu Wileńskiego prof. Artūras Žukauskas.

Witając licznie zebranych uczestników, gości i przedstawiciele mediów, ambasador RP na Litwie Urszula Doroszevska powiedziała, że „niedawno otworzyliśmy ten piękny, zabytkowy budynek, pałac Paców, w którym dzisiaj znajduje się ambasada. Cieszymy się, że w progach tego historycznego budynku możemy świętować 30-lecie działalności Stowarzyszenia Naukowców Polaków Litwy. Cieszymy się, że pałac upiększa Wilno i służy kontaktom polsko-litewskim, cieszymy się, że Stowarzyszenie Naukowców Polaków Litwy wnosi ogromny wkład w naukową współpracę polsko-litewską i międzynarodową. Jest to ważne szczególnie dzisiaj, kiedy świętujemy rocznicę Unii Lubelskiej i musimy sobie powiedzieć, jak bardzo mądrzy byli nasi przodkowie, którzy zadecydowali

Fot. 1. Otwarcie VI Międzynarodowej Interdyscyplinarnej Konferencji Naukowej *Od Unii Lubelskiej do Unii Europejskiej i ... (aspekty historyczne, społeczno-polityczne, prawne i kulturowe)*. W pierwszym rzędzie od lewej: Konstanty Radziwiłł – senator Rzeczypospolitej Polskiej, Deividas Matulionis – wicekanclerz Rządu Republiki Litewskiej, Rita Tamašunienė – starosta klubu parlamentarnego (frakcji sejmowej) Akcji Wyborczej Polaków na Litwie – Związku Chrześcijańskich Rodzin (AWPL-ZChR), Czesław Olszewski i Jarosław Narkiewicz – posłowie na Sejm Republiki Litewskiej, Urszula Doroszewska – Ambasador RP na Litwie, Wojciech Zubowski – poseł na Sejm Rzeczypospolitej Polskiej

Źródło: archiwum prof. dr. Wojciecha Stankiewicza.

o stworzeniu Unii i jak dumnie możemy dzisiaj powiedzieć od Unii Lubelskiej do Unii Europejskiej”.

Otwierając konferencję, prof. dr Henryk Malewski, prezes Stowarzyszenia Naukowców Polaków Litwy, przywitał zebranych i przedstawił w zarysie drogę, którą przebyło Stowarzyszenie w ciągu 30 lat swojego istnienia, wspominał o osiągnięciach SNPL oraz o wyzwaniach i problemach, z którymi się musi zmagać. Nawiązując do interdyscyplinarnej tematyki konferencji, podkreślił, że tylko wieloaspektowa analiza procesów historycznych oraz ich skutków może być podstawą do rzetelnego zrozumienia oraz opisanie kierunków rozwoju społeczeństw i państw. W 2019 roku obchodzimy 450. rocznicę zawarcia Unii Lubelskiej, wydarzenia, które na przestrzeni kilku stuleci miało ogromny wpływ na dalsze

Fot. 2. Wystąpienie Deividas Matulionisa, wicekanclerza Rady Ministrów Republiki Litewskiej

Źródło: archiwum prof. dr. Wojciecha Stankiewicza.

losy nie tylko Polaków i Litwinów, a także na procesy geopolityczne w naszej części Europy i zostawiło głęboki ślad w naszej świadomości. Tytułowe wydarzenie historyczne jest przykładem tolerancji i umiejętności współżycia przedstawicieli różnych etnosów w jednym państwie. To z kolei koresponduje z jednym z najważniejszych zadań dla Stowarzyszenia Naukowców Polaków Litwy, którym jest analiza i wspieranie pozytywnych tendencji w dziedzinie współpracy polsko-litewskiej, w tym również kwestii ochrony praw mniejszości narodowych: polskiej mniejszości na Litwie, a litewskiej mniejszości w Polsce oraz wiąże się z interdyscyplinarną analizą zagadnień związanych z problematyką współistnienia większości tytularnej w państwie ze swoimi mniejszościami narodowymi, a także wpływu związanych z tym procesów na ochronę mniejszości narodowych w Europie.

W imieniu premiera Rządu Republiki Litewskiej Sauliusa Skvernelisa przemawiał Deividas Matulionis, wicekanclerz Rządu Republiki Litewskiej, który kilku członkom SNPL (prof. dr. hab. Romualdowi Brazisowi, dr. hab. Jarosławowi Wołkonowskiemu, prof. UwB oraz dr. Mirosławowi

Fot. 3. Dr Vida Montvydaitė, dyrektor Departamentu ds. Mniejszości Narodowych przy Radzie Ministrów Republiki Litewskiej, wręcza dyplom dr. Józefowi Szostakowskiemu

Źródło: archiwum prof. dr. Wojciecha Stankiewicza.

Szejbakowi) wręczył dyplomy i podziękowania premiera za osiągnięcia akademickie oraz aktywną postawę we wspieraniu dialogu polsko-litewskiego. Kilku osobom były wręczone dyplomy Departamentu ds. Mniejszości Narodowych przy Rządzie Republiki Litewskiej, są to: doc. dr Barbara Dwilewicz, dr Alina Grynia, doc. dr Krystyna Moroz-Łapin i dr Józef Szostakowski¹. Znaczenie Unii Lubelskiej i kwestie pozytywnych zmian w stosunkach polsko-litewskich podkreślali wszyscy występujący: Konstanty Radziwiłł – senator RP, Rita Tamašunienė – starosta klubu parlamentarnego (frakcji sejmowej) Akcji Wyborczej Polaków na Litwie-Związku Chrześcijańskich Rodzin (AWPL-ZChR), Wojciech Zubowski – poseł na Sejm RP, Rafał Dzieciołowski – wiceprezes Zarządu

¹ 3 maja 2019 r. na uroczystej gali w Ambasadzie RP na Litwie z okazji Konstytucji 3 Maja zostali nagrodzeni członkowie SNPL. Krzyż Kawalerski Orderu Zasługi RP otrzymała dr hab. Henryka Ilgiewicz, Złote Krzyże Zasługi – dr Marian Grygorowicz, prof. dr Henryk Malewski, dr Leon Sokołowski, prof. dr Wojciech Stankiewicz oraz dr Eugeniusz Wasilewski.

Fot. 4. Przemawia mgr Giuseppe Mazzaglia (Nicolosi, Włochy), przy komputerze mgr Katarzyna Gralińska (Reggio, Wochoy) (moderatorzy: prof. UW dr hab. Jolanta Sikorska-Kulesza i dr hab. Henryka Ilgiewicz)

Źródło: archiwum prof. dr. Wojciecha Stankiewicza.

Fundacji „Pomoc Polakom na Wschodzie”, ambasador dr Halina Kobec-kaitė, prof. dr hab. Artūras Žukauskas – rektor Uniwersytetu Wileńskiego. Występujący goście złożyli także gratulacje licznie zebranym na otwarciu konferencji członkom SNPL. Merytoryczną część konferencji rozpoczął dr hab. Mateusz Nieć, prof. AI (Akademia Ignatianum w Krakowie, Polska) referatem *Idea europejska – od starożytności do współczesności*, w którym poruszył zagadnienie kulturowych i cywilizacyjnych aspektów tworzenia się Unii Europejskiej, jednocześnie podkreślał, że Unia Lubelska jest wyjątkowym projektem politycznym wyrażającym typowe europejskie myślenie polityczne współczesności. Prof. dr hab. Alvydas Nikžentaitis (Instytut Historii Litwy, Wilno, Litwa) w referacie *Unie polsko-litewskie w kulturach pamięci na Litwie* skupił się na postrzeganiu unii przez stronę litewską, która na Unię Lubelską patrzy z innej perspektywy niż Polacy. Interesujący był wykład prof. dr Karin Friedrich (Uniwersytet w Aberdeen, Wielka Brytania/Niemcy) *Unia kiejańska (1655) a kryzys unii polsko-litewskiej*, która skoncentrowała

Fot. 5. Na mównicy z referatem *Unia kiejdańska (1655) a kryzys unii polsko-litewskiej* prof. dr Karin Friedrich (Uniwersytet w Aberdeen, Wielka Brytania/Niemcy)

Źródło: archiwum prof. dr. Wojciecha Stankiewicza.

swoją uwagę na zagrożeniach dla unii polsko-litewskiej. Wypada podkreślić, że w następnych dniach konferencji też odwoływano się do wyzwań i zagrożeń, przed którymi stoi Unia Europejska. W czasie konferencji ogłoszono ponad 70 referatów, które dotyczyły nie tylko historycznych aspektów Unii Lubelskiej, ale też współczesnych aspektów Unii Europejskiej. Wiele referatów nawiązywało do obydwu Unii. Referaty opracowane w postaci artykułów naukowych będą wydane w „Roczniku SNPL 2019” i czasopiśmie Akademii Humanistycznej im. A. Gieyszтора w Pułtusku „Społeczeństwo i Polityka”.

Henryk Malewski